
Kyrkomötet Kyrkorättsutskottets betänkande 2012:3

Svenska kyrkan och Barnkonventionen

Sammanfattning

I detta betänkande behandlas motion 2012:46 om Svenska kyrkan och FN:s barnkonvention.

Då utskottet anser att ett uppdrag till kyrkostyrelsen i enlighet med motionen inte för närvarande är vägen att gå för att öka barns och ungas rättigheter i kyrkan och i samhället i stort, föreslår utskottet att motionen avslås.

Till betänkandet finns en reservation.

Utskottets förslag till kyrkomötesbeslut

Kyrkomötet beslutar att avslå motion 2012:46.

Motionens förslag

Motion 2012:46 av Anders Roos, Svenska kyrkan och FN:s barnkonvention

Kyrkomötet beslutar att uppdra till kyrkostyrelsen att återkomma till kyrkomötet med förslag till hur FN:s barnkonvention ska relateras till kyrkoordningen samt hur Svenska kyrkan ska arbeta för att barnkonventionen ska få bättre genomslag i svensk lagstiftning.

Bakgrund

Det finns flera exempel i Bibeln där barnens alldeles särskilda roll framgår tydligt. Ett exempel är ur Matteusevangeliet, där det står:

Vid samma tillfälle kom lärjungarna fram till Jesus och frågade: "Vem är störst i himmelriket?" Han kallade till sig ett barn och ställde det framför dem och sade: "Sannerligen, om ni inte omvänder er och blir som barnen kommer ni aldrig in i himmelriket. De som gör sig själva små som det här barnet är störst i himmelriket. Och den som i mitt namn tar emot ett sådant barn tar emot mig." (Matt 18:1-5)

Ett annat exempel är ur Markusevangeliet, där det står:

Folk kom till honom med barn för att han skulle röra vid dem. Men lärjungarna visade bort dem. När Jesus såg det blev han förargad och sade: "Låt barnen komma hit till mig och hindra dem inte: Guds rike tillhör sådana som de. Sannerligen, den som inte tar emot Gudsrike som ett barn kommer aldrig dit in." Och han tog dem i famnen, lade händerna på dem och välsignade dem. (Mark 10:13-16)

I inledningen till kyrkoordningens första avdelning står det således bl.a. följande: "I kristen tro intar barnen en särställning och de behöver därför särskilt uppmärksammas i Svenska kyrkans verksamhet".

Om barnkonventionen

Konventionen om barnets rättigheter (Convention on the Rights of the Child), barnkonventionen, antogs av FN i november 1989. Sverige var ett av de första länder som ratificerade konventionen efter ett beslut i riksdagen i juni 1990. Sverige har inte reserverat sig på någon konventionspunkt. Praktiskt taget alla stater i världen har anslutit sig till konventionen, många med reservationer. Artikel 4 i barnkonventionen förpliktigar staterna som ratificerat konventionen att vidta alla lämpliga lagstiftningsåtgärder samt administrativa och andra åtgärder som behövs för att genomföra de rättigheter som erkänns i konventionen.

Barnkonventionen innehåller olika slag av rättigheter och de olika rättigheterna är lika viktiga. Konventionen innehåller fyra grundläggande principer som ska vara styrande för tolkningen av övriga artiklar, men som också har en självständig betydelse. De fyra grundläggande principerna är

- ◆ Inget barn får diskrimineras på grund av härkomst, kön, religion, funktionshinder eller andra liknande skäl (artikel 2).
- ◆ Barnets bästa ska vara vägledande vid allt beslutsfattande och vid alla åtgärder som rör barn och unga (artikel 3).
- ◆ Barn och unga ska tillåtas att utvecklas i sin egen takt och utifrån sina egna förutsättningar (artikel 6).
- ◆ Barn och unga ska ges möjlighet att framföra och få respekt för sina åsikter i frågor som berör dem (artikel 12).

Det finns också tre fakultativa protokoll till konventionen, varav de två första antogs av FN i maj 2000 och det tredje i december 2011. Sverige ratificerade det fakultativa protokollet om barns inblandning i väpnade konflikter år 2003. Det fakultativa protokollet om försäljning av barn, barnprostitution och barnpornografi godkändes och antogs av riksdagen år 2006. Det tredje fakultativa protokollet innebär att enskilda barn kan klaga på brott mot deras rättigheter enligt konventionen och de två fakultativa protokollen från år 2000. Protokollet träder i kraft när tio stater har antagit eller ratificerat det.

Med *inkorporation* menas att en konvention i sin helhet tas in i landets lagstiftning, medan *transformation* innebär att konventionen genomförs helt eller i delar genom inhemska lagar. – Delar av barnkonventionen har transformerats till svensk rätt, medan Europakonventionen om de mänskliga rättigheterna har inkorporerats i svensk lagstiftning.

Behandling av frågan i riksdagen

Frågan om inlemmande av barnkonventionen i svensk lagstiftning har varit föremål för ett antal motioner i riksdagen genom åren. I samband med riksdagens behandling av regeringens proposition *Strategi för att stärka barnets rättigheter i Sverige* (prop. 2009/10:232) avslogs några motioner från den allmänna motions tiden 2010 om inkorporering av barnkonventionen i svensk rätt. Socialutskottet föreslog avslag till motionerna med hänvisning till ett då pågående kartläggningsarbete för att belysa svensk lagstiftning och praxis överensstämmelse med konventionens rättigheter (2010/11:SoU3). Kartläggningen presenterades i departementspromemorian *Hur svensk lagstiftning och praxis överensstämmer med rättigheterna i barnkonventionen* (Ds 2011:37). I kartläggningen konstateras att svensk lagstiftning överlag står i god överensstämmelse med rättigheterna i barnkonventionen, att den svenska lagstiftningen får anses väl utbyggd med hänsyn till rättigheterna samt att de svenska reglerna ofta överstiger de minimikrav som ställs i konventionen. – Även under riksdagsåret 2011/2012 har motioner om införlivande av barnkonventionen lagts fram. Dessa har dock ännu inte behandlats.

Kyrkomötet har vid flera tillfällen behandlat motioner som har anknutit till barnkonventionen.

Vid kyrkomötet 2009 behandlades flera motioner som anknöt till barnkonventionen. Vid behandling av betänkandet *Kyrkoordningen och FN:s barnkonvention* (TU 2009:7) beslutade kyrkomötet att uppdra åt kyrkostyrelsen att utreda frågor om barns och ungdomars dop och kyrkotillhörighet. Vidare beslutade 2009 års kyrkomöte om införande av en kyrkoordningsbestämmelse om barnkonsekvensanalys samt framtagande av en metod för hur barnkonsekvensanalyser kan genomföras i Svenska kyrkan. Sådana bestämmelser föreslås i kyrkostyrelsens skrivelse *Ändringar i kyrkoordningen m.m.* (KsSkr 2012:3), som behandlas vid 2012 års kyrkomöte. Vidare tas det i anslutning till programmet *Barn och unga 0–18 år* fram en handbok för barnkonsekvensanalyser i Svenska kyrkan. Handboken presenteras vid *Barn och unga – Ärkebiskopens möte 2012*, som ska avrunda programmet. Svenska kyrkan finns också med som medlem i Nätverket för Barnkonventionen som består av ca 40 medlemsorganisationer. Inom ovan nämnda programmet, som bedrivs såväl inom Svenska kyrkan som i samverkan med ovan nämnda nätverk, är inkorporering av barnkonventionen en viktig fråga.

2010 års kyrkomöte beslutade att avslå en motion där det föreslogs att kyrkostyrelsen skulle få i uppdrag att ta fram förslag om att inkorporera barnkonventionen i kyrkoordningen och att konventionens grundläggande principer skulle föras in i kyrkoordningen genom transformering (Mot 2010:29). Kyrkorättsutskottet motiverade sitt förslag till avslagsbeslut med att transformering och inkorporering av internationella konventioner sker i form av lagstiftning och därför inte hör hemma i kyrkoordningen (Kr 2010:2).

2011 års kyrkomöte beslutade att avslå en motion med yrkandet att kyrkomötet skulle uttala som sin uppfattning att FN:s barnkonvention inkorporeras i svensk lag (Mot 2011:82). Kyrkorättsutskottet motiverade sitt förslag till avslag på motionen med att syftet med motionen är vällovligt men att det inte är kyrkomötets uppgift att göra uttalanden i olika frågor (Kr 2011:5). Vidare framhölls i betänkandet att ärkebiskopen vid uppvaktning av social- och äldreministrarna framfört önskemålet från Sveriges Kristna Råd, i vilket Svenska kyrkan ingår, att överväga inkorporering av konventionen i svensk lag.

Utskottets överväganden

Utskottets förslag: Kyrkomötet beslutar att avslå motion 2012:46.

I motionen anförts bl.a. att Svenska kyrkan bör ta entydig ställning om hur kyrkan ska se på barnkonventionen och att det är tid att ta ett samlat grepp om frågan. Enligt motionsyrkandet ska kyrkostyrelsen få i uppdrag att återkomma till kyrkomötet med förslag till hur barnkonventionen ska relateras till kyrkoordningen samt hur Svenska kyrkan ska arbeta för att barnkonventionen ska få bättre genomslag i svensk lagstiftning.

Frågan om barnens rättigheter ser utskottet som mycket angelägen. Kyrkorättsutskottet vill poängtera att man i arbetet på alla nivåer inom kyrkan ständigt bör ha barnkonventionen för ögonen. Inledningstexten till kyrkoordningens första avdelning är tydlig: ”I kristen tro intar barnen en särställning och de behöver därför särskilt uppmärksammas i Svenska kyrkans verksamhet.”. Som ovan redovisats arbetar Svenska kyrkan aktivt med barnkonventionen och barns rättigheter. Utskottet vill ändå särskilt poängtera vikten av att barns och ungas rätt kommer till praktiskt uttryck i arbetet i alla kyrkans enheter.

Yrkandet i motionen består av två delar, varav den första innebär att kyrkostyrelsen ska återkomma till kyrkomötet med förslag till hur FN:s barnkonvention ska relateras till kyrkoordningen. Utskottet vill i sammanhanget lyfta fram den löpande reflektion över kyrkoordningens bestämmelser i barnkonventionens anda som pågår, vilket t.ex. förslaget om införande av regler om barnkonsekvensanalyser tyder på. Vad gäller den andra delen av yrkandet, som innebär att kyrkostyrelsen ska återkomma till kyrkomötet med förslag till hur Svenska kyrkan ska arbeta för att barnkonventionen ska få bättre genomslag i svensk lagstiftning, bedömer utskottet att kyrkostyrelsen inte är rätt forum för ett sådant uppdrag av opinionsbildande karaktär.

Ett uppdrag till kyrkostyrelsen i enlighet med motionen är enligt utskottets mening för närvarande inte vägen att gå för att öka barns och ungas rättigheter i kyrkan och i samhället i stort, även om motionens intentioner är vällovliga. Kyrkorättsutskottet föreslår därför att motionen avslås.

Uppsala den 27 september 2012

På Kyrkorättsutskottets vägnar

Margareta Andersson, ordförande

Anna Sundelius, sekreterare

Beslutande: Margareta Andersson, ordförande, Vanja Björsson, Jan-Erik Forsberg, Mari Lönnerblad, Maria Lagerman, Anki Erdmann, Micael Dahlberg, Anna-Karin Westerlund, Gunnar Bredin, Stig-Göran Fransson, Anders Roos, Anders Linger, Karl-Gunnar Svensson, Vivianne Wetterling och Marie-Helena Fjällås.

Övriga närvarande vid beslutstillfället: Per-Eric Larsson, Måns Gustafsson, Karin Perjus, Thelma Olsson Bylin, Helena Klahr Fast, Georg Lagerberg, Anna Malmqvist, Håkan Sunnliden och Ann-Ida Fehn.

Biskop Thomas Söderberg har deltagit i utskottets överläggningar.

Reservation

Vi reserverar oss mot utskottets förslag och föreslår att kyrkomötet beslutar att uppdra till kyrkostyrelsen att återkomma till kyrkomötet med förslag till hur FN:s barnkonvention ska relateras till kyrkoordningen samt hur Svenska kyrkan ska arbeta för att barnkonventionen ska få bättre genomslag i svensk lagstiftning.

Anders Roos (POSK), Anders Linger (POSK), Anki Erdmann (ViSK), Karl-Gunnar Svensson (KR) och Marie-Helena Fjällås (MPSK)